

موقوفات ماندگار (بخش سوم)

بخشی از نسخه‌های خطی اهدایی

حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی به حوزه علمیه اردبیل

سید محمود مرعشی *

چکیده

نقش برجسته آیت الله العظمی مرعشی نجفی در راه‌اندازی، گسترش و غنی‌سازی منابع چاپی و خطی دیگر کتابخانه‌ها تاکنون کمتر مورد توجه قرار گرفته است. نویسنده در قالب سلسله مقالاتی تلاش دارد خوانندگان را با مخطوطاتی که ایشان به کتابخانه‌های مختلف اهدا نموده‌اند، آشنا سازد. وی در راستای این هدف، در نوشتار پیش رو، عناوین برخی از نسخه‌های خطی اهدایی آیت الله به کتابخانه حوزه علمیه اردبیل را اظهار می‌دارد. عناوین مذکور از فهرست نسخه‌های خطی حوزه علمیه اردبیل (کتیبه اول) نگاشته ابراهیم مولایی (چاپ کتابخانه مجلس، ۱۳۹۳ش) گزینش شده و با اصلاحات فراوان و تکمله‌های ضروری ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها

موقوفات، نسخه‌های خطی، نسخه‌های اهدایی، مرعشی نجفی، حوزه علمیه اردبیل، منابع کتابخانه، منابع اهدایی، کتابخانه‌های عمومی، اهدای منبع، مخطوطات، نسخ خطی.

مقدمه

اهتمام مرجع فرهنگ‌ساز و علم‌پرور مرحوم آیت الله العظمی مرعشی نجفی (ره) در صیانت و حمایت از گنج‌نامه‌ها (مخطوطات اسلامی) به تأسیس کتابخانه‌ای بزرگ و با شکوه در شهر قم - که پایگاه علمی جهان تشیع در عصر حاضر بشمار می‌آید - محدود نمی‌شود. گرچه این کتابخانه عظیم که بحق گنجینه جهانی مخطوطات اسلامی خوانده می‌شود، پرثمرترین صدقه جاریه‌ای است که از آن فقیه دوراندیش به یادگار مانده و در طی اعصار و قرون، جانهای تشنه معرفت را سیراب می‌سازد.

اما نباید از نظر دور داشت که نقش برجسته ایشان در راه‌اندازی و گسترش و غنی‌سازی منابع چاپی و خطی دیگر کتابخانه‌ها تاکنون کمتر مورد توجه قرار گرفته است. در شماره‌های پیشین فصلنامه میراث شهاب، عناوین بخشی از مخطوطاتی را که ایشان برای راه‌اندازی یا گسترش کتابخانه‌های مختلف در شهرهای دور و نزدیک ایران اهداء نمودند، ملاحظه فرمودید. راقم سطور برآن است تا فهرستی از نسخه‌های خطی اهدایی مرحوم والد به کتابخانه‌های عمومی تنظیم نموده و منتشر نمایم. این فهرست با رعایت اختصار، دستکم بالغ بر دو جلد خواهد شد.

سماحت و جود پدر دانش‌پرورم به حدی بود که نسخه‌هایی را که در نهایت تنگدستی با کار در برنج‌کوبی و نماز و روزه استیجاری خریداری می‌نمود، به رایگان به کتابخانه‌های عمومی می‌بخشید تا آثار امامیه محفوظ بماند و به دست راهزنان فرهنگی نیفتد.

به عنوان نمونه نگاهی گذرا به فهرستی که اخیراً برای مخطوطات مكتبة الجوادين شهر كاظمين عراق به چاپ رسيد نشانگر آنست كه در كتابخانه مذكور نسخه‌هایی وجود دارد كه خط و امضای ایشان مندرج است .
 در این نوشتار کوتاه نیز با عناوین برخی از نسخه‌های خطی اهدایی معظم‌له به كتابخانه حوزه علمیه اردبیل آشنا می‌شوید.
 این عناوین از فهرست نسخه‌های خطی حوزه علمیه اردبیل (كتيبه اول) نگاشته ابراهيم مولایی (چاپ كتابخانه مجلس، ۱۳۹۳ش) گزینش شده و با اصلاحات فراوان و تکمله‌های ضروری در اینجا تقدیم می‌شود.

۱۶۶

ب/۱۹

إرشاد الأذهان إلى أحكام الإيمان

(فقه - عربی)

از: حسن بن یوسف بن المطهر، علامه حلّی (۶۴۸ - ۷۲۶ق)

آغاز: «بسمله؛ الحمد لله المتفرد بالقدم و الدوام ... اَمَا بعد فَاِنَّ الله تعالى كما اوجب على الولد طاعة ابويه كذلك اوجب عليهما الشفقة عليه بإبلاغ مراده في الطاعات و تحصيل ماره من القربات ...».

انجام: «و مع تعدّد الجنایات تتعدّد الديات و ان اتحد الجانی و لو سرت جنایاته أو قتل قبل الاندمال تداخلت».

نسخ، بی‌کا، بی‌تا، عناوین و نشانی‌ها شنگرف، رکابه‌نویسی دارد. با تصحیحات در حاشیه، نسخه بدل دارد. برخی صفحات دارای حواشی، وفقی آیت‌الله العظمی سید شهاب الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹.
 جلد: تیماج نارنجی فرسوده، مجدول گرهی، ضربی.
 ۲۴۸ برگ، ۱۶ سطر، ۱۳ × ۲۵ سانتی‌متر

۱۴۲

۱۴/۲/۳

الاستصحاب = محجة العلماء

(اصول فقه - عربی)

از: محمد هادی بن محمد امین تهرانی (وفات ۱۳۲۱ق)

گویا بخشی از کتاب معروف «محنة العلماء» مؤلف است که به سال ۱۳۱۸ و ۱۳۲۰ق در تهران به چاپ رسیده است.

الذریعة: ج ۲، ص ۲۵؛ فنخا: ج ۳، ص ۳۳۵.

آغاز: «الحمد لله رب العالمين و صلى الله على محمد و آله الطاهرين و لعنة الله على أعدائهم أجمعين...».

انجام: «إذا حصل الشك في الصحة و الفساد في بعض الأمور المعتبرة و عدمه فان الأصل

هنا ... عدا السبب الناقل و من ذلك ما لو ادعى انى اشتريت العبد فقال بعتك».

نستعليق تحریری، حسن بن عباس خوئی [شاگرد مؤلف]، جمعه هشتم صفر المظفر ۱۳۱۵، عناوین و نشانی‌ها مشکى، رکابه‌نویسی دارد. در برگ دوم یادداشتی به تاریخ چهارشنبه ۲۸ شوال المکرم ۱۳۱۴ مشاهده می‌شود. وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹. جلد: ساغری زرشکی فرسوده، ترنج و سرترنج با نقش گل و گیاه، مجدول، ضربی. ۱۵۹ برگ، ۲۲ سطر، ۱۴/۵ × ۲۱ سانتی‌متر

۱۵۰

ب/۳

أنوار التنزیل و أسرار التأویل = تفسیر بیضاوی

(تفسیر - عربی)

از: عبدالله بن عمر بیضاوی (وفات ۶۸۵ یا ۶۹۱ق)

تفسیر بسیار مشهور و مهمی است در دو جلد، که در سده هفتم هجری به تحریر درآمده و با استقبال قرآن‌پژوهان مواجه گشته به طوری که دهها شرح و حاشیه بر آن نگاشته‌اند و بیش از ۵۵۰ نسخه خطی از آن در کتابخانه‌های ایران شناسایی شده و نخستین بار در آلمان در سال ۱۲۶۲ق به چاپ رسیده و ده سال پس از آن، در ایران چاپ شده است.

نسخه‌های متعددی از تفسیر بیضاوی در کتابخانه بزرگ و جهانی آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی موجود است، از جمله نسخه شماره ۱۴۹۵۴ (فهرست: ج ۳۷، ص ۶۱۰) که در سده هشتم قمری کتابت شده و نیز نسخه شماره ۱۲۵۱۰ (فهرست: ج ۳۱، ص ۵۵۳) از سده هشتم هجری.

فنخا: ج ۱۵، ص ۱۰۷ - ۱۵۱.

نسخه کامل است (از سوره حمد آغاز تا پایان سوره ناس به فرجام رسیده است).

آغاز: «الحمد لله الذي نزل الفرقان على عبده ليكون للعالمين نذيراً...».

انجام: «عن النبي من قراء المعوذتين فكانما قراء الكتب التي أنزلها الله تعالى».

نسخ، بی‌کاف، بی‌تا، عناوین و نشانی‌ها و آیات شنگرف، رکابه‌نویسی و در حواشی نسخه بدل دارد. برخی صفحات حاشیه‌الحاقی دارد. متن در حاشیه تصحیح شده است و علامت بلاغ دارد، در آغاز مهر مربع و در پایان مهر بیضوی ناخوانا مشاهده می‌شود. صفحه ۷۱ و صفحه پایانی مجدول شنگرف، وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹. برخی صفحات پایانی وصالی گشته است. جلد: تیماج قهوه‌ای یک لا، مجدول گرهی، ضربی. ۳۸۹ برگ، ۲۷ سطر، ۲۰ × ۲۹/۵ سانتی‌متر

۳۰

۱۱/۱۰/۱

تحریر القواعد المنطقية فی شرح الرسالة الشمسية (منطق - عربی)

از: قطب‌الدین محمد بن محمد رازی (۶۹۴ - ۷۶۶ق)

از مشهورترین کتب درسی در منطق است که به صورت شرح بر رساله شمسیه کاتبی قزوینی در سال ۷۲۹ق نگاشته شده و بیش از هفتاد تن از دانشمندان بر آن شرح و حاشیه نوشته‌اند و صدها نسخه خطی از آن در کتابخانه‌های ایران و خارج از ایران شناسایی شده و در کتابخانه بزرگ و جهانی ما نسخه‌های کهنی از آن موجود است؛ از جمله: نسخه شماره ۱۲۳۸۸ به خط محمد بن حسن بن محمد طیب خزرگی انصاری، مورخ ۸۸۸ق.

الذریعه: ج ۳، ص ۳۸۸؛ کشف الظنون: ج ۲، ص ۱۰۶۳ و ۶۹؛ فهرست کتابخانه آیت‌الله مرعشی: ج ۳۱، ص ۳۰۳؛ فنخا: ج ۷، ص ۱۷۰ - ۲۰۳ (۵۳۲ نسخه).

آغاز: «ان ابھی درر تنظم بینان البیان و ازهر زهر تشر فی اردان الاذهان...».

انجام: «اما محمولاتها فهي الاعراض الذاتية لموضوع العلم فلا بد ان يكون خارجه من

موضوعاتها لا متناع ان يكون جزء الشيء مطلوباً بالبراهین لانّ الاجزاء بینة الثبوت للشیء».

نستعلیق، محمد بن ولی‌بیک، پنجشنبه چهاردهم محرم الحرام ۱۰۹۱، عناوین و نشانی‌ها شنگرف، رکابه‌نویسی دارد. دارای حواشی بسیار و تصحیحات، برخی صفحات نسخه بدل دارد. در برگ آغازین یادداشت‌های گوناگون از احادیث معصومین (ع) و مهر بیضوی و مهر مربع ناخوانا مشاهده می‌شود. پشت برگ اول مهر بیضوی «عبده محمدجعفر بن محمدعلی» و مهر بیضوی دیگر «عبده حسین بن علی» دیده می‌شود. وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین

حسینی مرعشی نجفی.
جلد: تیماج قرمز فرسوده، ترنج و سرترنج با نقش گل و گیاه، مجدول، ضربی.
۱۲۰ برگ، ۱۵ سطر، ۱۱ × ۱۸/۵ سانتی متر

۱۶۷

۲۰/ب

(فقه - فارسی)

ترجمه و شرح کتابی در فقه شیعی

از: ؟

از آغاز و انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه: «و همچنین است حکم اگر این نزاع در دیوار سرای بالا واقع شود یعنی اگر در دیوار غرفها نزاع کند قول صاحب سرای بالا مقدم است...».

انجام نسخه: «چنانکه بعضی اعضای او را قطع نمایند و به این جهت قیمت او زیاده شود در این صورت ارش لازم شود کذا فی الاصل و يقول الکاتب الغفران فیه اشکالا چه ارش را چنان تعریف کرده‌اند که با وجود نقصان قیمت کند...».

نسخ، بی‌کا، بی‌تا، عناوین و نشانی‌ها مشکی، رکاب‌نویسی دارد. برخی صفحات حاشیه الحاقی دارد. وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی. در برگ ۵۱ مهر دایره‌ای به قطر ۲/۳ «... العبد حسین حسینی» دیده می‌شود.
جلد: نیمه راست تیماج مشکی فرسوده، فاقد نیمه چپ.
۱۷۹ برگ، ۱۵ سطر، ۱۳ × ۱۸/۵ سانتی متر

۲۱

۱۱/۸/۲

(فقه - عربی)

الروضة البهية في شرح اللمعة الدمشقية

از: زین‌الدین بن علی بن احمد الشامی العاملی، شهید ثانی (۹۱۱ - ۹۶۵ ق)

موجودی نسخه: کامل (از کتاب الطهارة آغاز و تا پایان کتاب الديات به فرجام آمده است).

تاریخ اتمام تألیف جزء یکم: سه شنبه ششم جمادی الثانی سال ۹۵۶.

تاریخ اتمام تألیف جزء دوم: شنبه ۲۱ جمادی الاول سال ۹۵۷.
 آغاز: «الحمد لله الذي شرح صدورنا بلمعة من شرايع الإسلام كافية في بيان الخطاب و
 نور قلوبنا من لوامع دروس الأحكام بما فيه تذكرة و ذكرى لأولى الألباب و...».
 انجام: «يمكن حملها على ما لو عقله و سلمه إليهم أو نحو ذلك و الأقوى ضمان فهم دون
 غيره و الرواية حكاية في الواقعة محتمل التأويل».

نستعليق تحریری و نسخ، صمد بن قاسم محمد، شب شنبه یازدهم محرم الحرام ۱۰۷۱، عناوین
 و نشانی‌ها شنکرف، رکابه‌نویسی دارد. در برگ اول مهر بیضوی ناخوانا، در برگ پایانی یادداشتی
 مربوط به طریقه ختم قرآن آمده. برخی صفحات حاشیه دارد. نسخه با دست خط مؤلف مقابله و
 در حاشیه تصحیح شده است. صفحات موربانه خورده و نسخه فرسوده گشته است. بیشتر برگها
 وصالی شده. وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی.
 جلد: تیماج مشکی روغنی، قلم کاری به شنکرف، یشم و نخودی و دارای جدول زرد، نخودی،
 شنکرف و نخودی، جلد موربانه خوردگی دارد.
 ۲۵۳ برگ، ۲۵ سطر، ۱۴ × ۲۵ سانتی‌متر

الروضة البهيّة في شرح اللّعة الدمشقيّة

(فقه - عربی)

از: شهید ثانی زین‌الدین بن علی بن احمد الشامی العاملی (۹۱۱ - ۹۶۵ق)

از ابتدای کتاب الطهارة تا پایان کتاب المساقات را دربردارد.

آغاز: «الحمد لله الذي شرح صدورنا بلمعة من شرايع الإسلام كافية في بيان الخطاب
 ...».

انجام نسخه: «و لو اختلفا في الحصة حلف المالك لأنّ النماء تابع للأصل فيرجع إلى
 مالكة في مقدار ما اخرجته عن ملكه مع اصالة بقاء غيره و عدم انتقاله و ملك الغير له و في
 المدة يحلف المنكر لاصالة عدم ما يدعيه الآخر من الزيادة».

نسخ خوش، ابوطالب بن خليل الجوسستانی الطالقانی، ۱۲۴۰ق، عناوین و نشانی‌ها شنکرف،
 رکابه‌نویسی دارد، با حواشی اندک در برخی صفحات. در برگ نهم مهر بیضوی «ابوطالب
 ابوطالب - ۱۲۳۱» و در برگ ۱۳۹ مهر بیضوی «المتوکل علی الله عبدالمحمد» آمده، در برگ
 نخست یادداشتی به تاریخ دوازدهم شوال المکرم ۱۲۵۰ دیده می‌شود. وقفی آیت‌الله العظمی
 سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹.

جلد: تیماج مشکى فرسوده.
۲۵۶ برگ، ۲۳ سطر، ۲۰/۵ × ۲۹/۵ سانتى متر

۹۴

(فقه - عربى)

رياض المسائل فى تحقيق الأحكام بالدلائل

از: سيّد علىّ بن محمّد طباطبائى (۱۱۳۱ - ۱۲۳۱ق)

موجودى نسخه: ناقص (در دو بخش؛ بخش اول: از آغاز كتاب الميراث تا پايان كتاب القضاء؛ بخش دوم: از ابتدای كتاب التجارة تا پايان كتاب الوصايا).
آغاز نسخه: «و هو اعم من الفريض مطلقاً أن اريد بها المفروض بالتفصيل و ان اريد بها ما يعم بالإجمال كارث اولو الأرحام...».
انجام نسخه: «و الميت لا يملك بعدها شيئاً و ان هو الإجتهد صرف فى مقابلة النصوص المستفيضة المعتضدة بالإجماعات المحكية».

نستعليق تحريرى؛ نسخ، يارعلى، بخش اول: ۲۹ جمادى الثانى ۱۲۵۱؛ بخش دوم: بى تا، عناوين و نشانی ها شنگرف و مشکى، ركابه نویسی دارد. در برگ آغازین مهر بیضوى «ابن محمّد تقى اسمعيل الموسوى» و تملك ملا نصير و در برگ ۴۸ مهر مربع با سجع «لا اله الا الله الملك الحق المبين عبده ميرزا بابا»، وفقى آيت الله العظمى سيّد شهاب الدين حسينى مرعشى نجفى به تاريخ محرم الحرام ۱۳۷۹.

جلد: تیماج قرمز، ترنج و سرترنج و لچكى با نقش گل و بلبل، مجدول گرهى، ضربى.
۲۴۸ برگ، سطر مختلف، ۲۰/۵ × ۳۰ سانتى متر

۱۴

۱۱/۲/۱

(صرف - عربى)

شرح العزى فى التصريف = شرح التصريف

از: سعدالدين مسعود بن عمر تفتازانى (۷۲۲ - ۷۹۲ق)

فنخا: ج ۲۰، ص ۱۰۵ - ۱۲۸.

آغاز: «ان اروى زهر يخرج فى رياض الكلام من الاكمام و ابهى خير يحاك ببنان البيان و اسنان الاقلام حمدالله سبحانه و تعالى...».
انجام: «و نحوها للنوع و انطلاقه واحده للمرة و حسنة أو قبيحة أو غيرها للنوع و كذا البواقى».

نستعلیق تحریری، محمدحسین بن قاسم چناری، جمادی الاول ۱۰۱۵، عناوین و نشانی‌ها
شنگرف، رکابه‌نویسی و نسخه بدل دارد با حواشی توضیحی. وقفی آیت‌الله العظمی سید
شهاب‌الدین الحسینی المرعشی النجفی .
جلد: تیماج نارنجی یک لا، مجدول گرهی، ضربی.
۶۴ برگ، ۱۸ سطر، ۱۲ × ۱۸ سانتی‌متر

۱۶۵

ب/۱۸

شرح هداية الحكمة لأثيرالدين الأبهري

(فلسفه - عربی)

از: احمد بن محمود ملازاده هروی (قرن ۸ق)

شرحی است با عناوین «قال - اقول» بر بخش الهیات و طبیعیات کتاب «هدایة الحكمة»
اثیرالدین ابهری؛ بخش منطق را شرح نموده است.

الذریعه: ج ۱۴، ص ۱۷۳؛ فنخا: ج ۲۰، ص ۹۴۰ - ۹۴۳.

از انجام افتادگی دارد.

آغاز: «باسمک اللهم یا أهل الحمد و الثناء و یا ذا العظمة و الکبرياء یا منشی الأجسام
المختلفة...».

انجام نسخه: «و انه بديهی الإستحالة بل معناه انه معنى واحد معقول حاصل فى النفس
مطابق لكل واحد من تلك الجزئیات بمعنى ان هذا المعنى المعقول فى النفس لا يوجد فى
الخارج الا بوجود واحد...».

نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا، عناوین و نشانی‌ها شنگرف، رکابه‌نویسی دارد. در حاشیه تصحیح
شده است، با حواشی توضیحی. در آغاز یادداشت‌های پراکنده از جمله برخی اشعار و طلسمات
آمده است. برخی صفحات وصالی شده و تعدادی از برگ‌های پایانی نونویس می‌باشد. وقفی
آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین الحسینی المرعشی النجفی .
جلد: تیماج مشکی با روکش کاغذ، عطف پارچه.
۶۷ برگ، ۱۵ سطر، ۱۳/۵ × ۱۸ سانتی‌متر

۳۸

۱۲/۲/۲

عين اليقين فى اصول الدين (= الأنوار و الأسرار)

(کلام - عربی)

از: محمدمحسن بن مرتضی، فیض کاشانی (۱۰۰۷ - ۱۰۹۱ق)

مؤلف در این اثر به بررسی و شناخت پایه‌های اساسی اصول اعتقادی پرداخته و با ذکر ادله عقلی، امور کشفی و شواهد قرآنی و احادیث نبوی به اثبات مفاهیم اعتقادی روی آورده است. لیکن گرایش و عنایت او به دلایل عقلی است نه دلایل نقلی، تنها هنگامی از دلایل نقلی بهره می‌برد که تأییدی برای دلیل عقلی باشد. فیض به سال ۱۰۳۶ق موافق ماده تاریخ «کامل انوار و اسرار الکلم» این کتاب را به فرجام آورده است، از این رو این اثر به «الأنوار و الأسرار» نیز معروف می‌باشد. این کتاب دارای یک مقدمه، دو مقصد و پنجاه مطلب است بدین ترتیب:

المقدمة: فیما ینبغی التنبیه علیه قبل المقصود.

المقصد الأول: فی اصول العلم.

المقصد الثانی: فی العلم بالسموات و الأرض و ما بینهما.

کتابشناسی فیض کاشانی: ۲۲۳-۲۲۵؛ فنخا: ج ۲۳، ص ۲۰۴-۲۰۸؛ الذریعه: ج ۱۵، ص ۳۷۴.

آغاز: «سبحان من حادث لطایف الاوهام فی بیداء کبریائه و عظمته».

انجام: «ختم ربنا علیک توکلنا و الیک انبنا و الیک المصیر... و کیف مددت علی حور

الماء ارضک رجع طرفه خیراً و عقله مبهوراً و سمعه والهها و ذکره حایراً».

نسخ زیبا، بی‌کا، بخش نخست: صفر المظفر ۱۱۱۲؛ بخش دوم: ربیع الاول ۱۱۱۲، در مدرسه جعفریه مشهد مقدس رضوی، عناوین و نشانی‌ها شنگرف، علامت بلاغ و رکابه‌نویسی دارد. در آغاز و انجام بخش اول و دوم مهر بیضوی «یا ابا القاسم» دیده می‌شود. برخی صفحات حاشیه الحاقی مرتبط با متن دارد. در حاشیه برگ ۲۳ اشعاری به تاریخ ۱۳۰۴ق آمده است. در آغاز تملک علی بن ابراهیم و یادداشتی مربوط به تملک شخصی به نام عباس با مهر بیضوی مالک و یادداشت دیگر به تاریخ ۱۲۹۳ق با مهر بیضوی ناخوانا آمده است. وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹.

جلد: ساغری زرشکی، ترنج و سرترنج با نقش گل و بلبل، ضربی.

۲۲۳ برگ، ۱۹ سطر، ۱۸/۵ × ۲۴ سانتی‌متر

۱۵ «فائده» استدلالی در اصول فقه و قواعد فقهی است که در پنج‌شنبه دهم ربیع الاول ۱۳۱۱ ق تالیف شده است. نسخه‌ای تصحیح شده از این کتاب در کتابخانه بزرگ و جهانی آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی به شماره ۲۷۵۱ (فهرست: ج ۷، ص ۳۰۶) نگهداری می‌شود و در تهران به سال ۱۳۱۵ ق به صورت سنگی چاپ شده است.

فنخا: ج ۲۴، ص ۳۴۳ - ۳۴۴؛ الذریعه: ج ۱۶، ص ۶۲۴.

آغاز: «بسمله؛ اما بعد الظاهر ان صیغة الأمر والنهی و الاستفهام و التمنی و الترجی و أمثالها تكون مستعملة...».

انجام: «و كذا فی الحسن و القبح و كما لا یجدی تعدد الاضافة مع ذلك فی كون فعل واحد مثل أكرم العالم الفاسق مثلاً واجباً و حراماً كذلك لم یكن تعدد العنوان بمجد فی كون حركة واحدة واجباً و حراماً».

نسخ زیبا، محمدتقی الدزفولی، ۱۳۱۴ ق، نجف اشرف، عناوین و نشانی‌ها شنکرف، رکاب‌نویسی دارد. وفقی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹.

جلد: تیماج زرشکی، ترنج و سرترنج با نقش گل و گیاه، مجدول گرهی، ضربی. ۸۰ برگ، ۱۷ سطر، ۱۵ × ۲۱ سانتی‌متر

الكافی [اصول كافی]

(حدیث - عربی)

از: ابوجعفر محمد بن یعقوب، ثقة الاسلام کلینی (وفات ۳۲۸ ق)

نخستین مجموعه از کتب حدیثی شیعه و پر نسخه‌ترین کتاب از آثار امامیه است. ده‌ها نسخه از آن در کتابخانه بزرگ و جهانی آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی موجود است که در کتاب «کلینی‌نامه» معرفی بخشی از آنها آمده است.

الذریعه: ج ۱۷، ص ۲۴۵؛ فنخا: ج ۲۵، ص ۶۷۲، (۱۵۹۴ نسخه).

آغاز: «الحمد لله المحمود لنعمته المعبود لقدرته المطاع فی سلطانه الموهوب بجلاله المرغوب الیه فیما عنده النافذ امره فی جمیع خلقه علا فاستعلا و دنی فتعالی و...».

انجام: «علی بن ابراهیم عن ابیه عن ابن ابی عمیر عن محمد بن اسحاق بن عمار عن ابی الحسن موسی (ع) فی الظهور التی فیها ذکر الله - عزّ وجلّ - قال اغسلها».

نسخ، محمدجعفر بن رستم الطالقانی، ۱۱۹۲ق، عناوین و نشانی‌ها در برخی صفحات شنگرف و جای عناوین و نشانی در برخی برگها سفید مانده است. رکابه‌نویسی و برخی برگها نسخه بدل دارد. با تصحیحات در حاشیه صفحات و علامت بلاغ و حواشی بسیار. در آغاز مهر بیضوی کاتب با سجع «محبّ دین حقّ جعفر است» مشاهده می‌شود. وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹.

جلد: تیماج زرشکی فرسوده.

۲۸۴ برگ، ۲۹ سطر، ۱۹ × ۳۱ سانتی‌متر

۱۵۱

ب/۴

الکافی افروع کافی

(فقه - عربی)

از: ابوجعفر محمد بن یعقوب، ثقة الاسلام کلینی (متوفای ۳۲۸ ق)

از کتاب المعیشتة آغاز و تا بخشی از کتاب النذر و الکفارات را شامل است. از انجام افتادگی دارد.

آغاز نسخه: «کتاب المعیشتة باب دخول الصوفیة علی ابی عبدالله علیه السلام و احتجاجهم علیه فیما ینهون الناس عنه من طلب الرزق...».

انجام نسخه: «علی بن ابراهیم عن ابیه عن ابن ابی عمیر عن حمّاد عن الحلبي قال سألت ابا عبدالله علیه السلام عن أهل الملل یتحلفون فقال تحلفوهم».

نسخ، بی‌کا، بی‌تا، عناوین و نشانی‌ها شنگرف، رکابه‌نویسی دارد. متن در حاشیه تصحیح شده است. نسخه بدل دارد، با حواشی اندک در برخی صفحات. برگ آغاز و انجام وصالی گشته. وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹. فاقد جلد.

۳۴۳ برگ، ۲۷ سطر، ۱۹ × ۳۰ سانتی‌متر

۷۳

۱۳/۴/۱۰

الکواکب الضیائیة فی شرح الزبدة البهائیة

(اصول فقه - عربی)

از: سید یوسف بن محمد حسینی قاینی (قرن ۱۳ق)

شرح مزجی مفصلی است بر «زبدة الأصول» شیخ بهاء الدین عاملی در دو جلد. جزء نخست: از آغاز کتاب تا مبحث اجماع، جزء دوم: از استصحاب تا پایان کتاب. اتمام تألیف در جمادی الثانی ۱۲۳۲.

کتابشناسی شیخ بهایی: ص ۳۹۱؛ الذریعه: ج ۱۳، ص ۳۰۲ و ج ۱۸، ص ۱۸۰. وضعیت نسخه: ناقص (از آغاز افتادگی دارد؛ جزء یکم: بحث الفاظ تا پایان بحث اجماع).

آغاز نسخه: «... الفائدة في الوضع صحته أيضاً أي صحة استعمال اللفظ في المعنى المجازي للمناسبة من أعظم الفوائد...».

انجام نسخه: «ان إعتبار مطلق الظن هو المشهور بين العامة و أما الإمامية فلم يظهر منهم إعتباره كما نسب إليهم بل الظاهر خلافه».

نستعلیق تحریری؛ آیات درون متن معرب، هدایت بن محمدعلی رشتی، جمعه ذیقعدة الحرام ۱۲۳۶، عناوین و نشانی‌ها شنگرف، رکابه‌نویسی دارد. در حاشیه تصحیح شده و نسخه بدل دارد، با حواشی در برخی صفحات، وقفی آیت الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹.

جلد: تیماج مشکئی فرسوده، ترنج و سرترنج، مجدول گرهی، ضربی. ۱۳۴ برگ، ۲۴ سطر، ۱۴ × ۲۰ سانتی متر

۱۰

۱۰/۱۰/۱

مدارک الأحكام في شرح شرايع الإسلام

(فقه - عربی)

از: محمد بن علی الحسینی الموسوی العاملی (۹۴۶ - ۱۰۰۹ق)

موجودی نسخه: ناقص (از صلوة الكسوف آغاز و تا پایان کتاب العمرة به فرجام آمده است).

آغاز نسخه: «الحمد لله كثيراً كما هو أهله و صلى الله على سيدنا محمد و آله...».

انجام نسخه: «ما رواه ابن بابويه أيضاً في الصحيح عن بكير بن اعين عن أخيه زراره قال قلت لأبي عبدالله (ع) جعلني الله فداك أسئلك في الحج منذ أربعين عاماً فتفتينني فقال يا زراره بيت يحج قبل آدم بالفى عام تريد ان تفنى مسائله في أربعين عاماً».

بخش اول: نسخ، حسین بن علی و علی بن حسین عاملی (این بخش از نسخه موجود را دو نفر کتابت کرده‌اند)، چهاردهم محرم الحرام ۹۹۵؛ بخش دوم: نسخ، احمد بن محمد بن عبدالله، ۲۲ محرم الحرام ۱۰۹۵، عناوین و نشانی‌ها شنگرف، رکابه‌نویسی دارد. در حاشیه تصحیح شده، برخی برگها نسخه بدل دارد، با حواشی اندک در برخی برگها، در پایان بخش اول تملک عبدالحسین بن شیخ احمد بن شیخ حسن الجزایری آمده. در برگ آغازین تاریخ بیستم رجب المرجب ۱۲۴۳ و مهر بیضوی ناخوانا آمده است. وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹، برخی صفحات وصالی گشته است. جلد: تیماج مشکى فرسوده.

۲۷۶ برگ، سطر مختلف، ۲۹ × ۲۰/۵ سانتی متر

۱۴۹

ب/۲

مدارک الأحكام فی شرح شرایع الإسلام

(فقه - عربی)

از: محمد بن علی الحسینی الموسوی العاملی (۹۴۶ - ۱۰۰۹ ق)

تاریخ تألیف: پنجشنبه ۲۵ ذیحجه الحرام ۹۹۸ ق.

از کتاب الزکاة آغاز و تا پایان کتاب الحجّ به سامان آمده است.

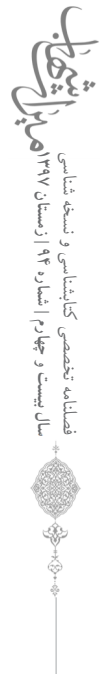
آغاز: «الزکوة لغة الطهارة و الزیادة و النمو قال فی المعتمر و فی الشرع اسم لحق یجب فی المال یعتبر فی وجوبه النصاب...».

انجام: «عن بکیر ابن اعین عن أخیه زرارۃ قال قلت لأبى عبدالله (ع) جعلنی الله فداک أسئلک فی الحجّ منذ أربعین عاماً فبیکى فقال زرارۃ ثبت الحجّ قبل آدم بالفی عام بریدان یعنی سائله فی أربعین عاماً».

نسخ، بی‌کا، بی‌تا، عناوین و نشانی‌ها شنگرف، رکابه‌نویسی دارد. برخی صفحات دارای حاشیه الحاقی، در حاشیه تصحیح شده و نسخه بدل دارد. برخی صفحات وصالی شده و تعدادی از برگ‌های آغاز، نیمه و انجام نونویس است، یادداشت تملک معصوم‌علی به تاریخ ۱۲۴۹ ق با مهر بیضوی «الراجی معصوم‌علی» در برگ اول و آغاز و انجام نسخه درج گردیده. وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین الحسینی المرعشی النجفی.

جلد: تیماج زرشکی فرسوده، عطف تیماج نخودی.

۲۲۳ برگ، سطر مختلف، ۲۹ × ۲۰/۵ سانتی متر

مفاتیح الشرایع

(فقه - عربی)

از: محمّد محسن بن مرتضی، فیض کاشانی (۱۰۰۷ - ۱۰۹۱ق)

نسخه کامل است، (شامل دو بخش؛ بخش اول: فنّ العبادات و السياسات؛ بخش دوم: فنّ العادات و المعاملات).

کتابشناسی فیض کاشانی: ص ۲۷۶ - ۲۸۹؛ الذریعه: ج ۲۱، ص ۲۷۹.

آغاز: «الحمد لله الذي هدانا لهذا الذي كنا لنسأل عن الاحكام بوسيلة نبيه المختار و أهل بيته الأطهار عليه و عليهم السلام و الصلوة و ...».

انجام: «و لم يعلم عدم رضاه و الا لم يجز إذ لا ضرر و لا ضرار في الدين كما في الخبر المشهور في القوى كل شيء مطلق حتى ورد فيه نهى».

نستعليق تحریری، هادی بن افضل، بخش اول: پنجشنبه صفرالمظفر ۱۲۲۸؛ بخش دوم: ۱۲۳۲ق، در دارالسلطنه طهران، عناوین و نشانی‌ها شنگرف، رکابهنویسی دارد. در برگ اول یادداشت تملک مسیح بن قاسم الطالقانی در طهران به تاریخ غره رمضان المبارک ۱۲۹۹ با مهر بیضوی «عبدہ الراجی مسیح‌الله» مشاهده می‌گردد. در پایان بخش اول مهر بیضوی «یا هادی المضلین» درج شده، وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹.

جلد: تیماج قرمز، ترنج و سرترنج با نقش گل و گیاه، مجدول گرهی، ضربی.

۲۵۷ برگ، ۱۷ سطر، ۲۱ × ۳۰ سانتی‌متر

من لا يحضره الفقيه (= کتاب من لا يحضره الفقيه) (حدیث - عربی)

از: ابوجعفر محمّد بن علی بن بابویه قمی، شیخ صدوق (۳۰۵ یا ۳۰۶ - ۳۸۱ق)

از کتاب القضايا آغاز و تا پایان مشیخه به فرجام رسیده است.

آغاز نسخه: «أبواب القضايا و الأحكام باب من يجوز التحاكم إليه و من لا يجوز قاله

الشیخ السعید ابوجعفر محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه القمّی الفقیه مصنّف
هذا الكتاب - رحمة الله عليه - ...».

انجام نسخه: «فقد رویتہ عن ابی نصر عن سعد بن عبدالله عن الهمیم بن ابی مسروق
النهدی عن الحسین بن علوان عن عمرو بن ثابت عن سعد بن طریف الخفاف».
نسخ، عبدالغفار الحسنی اللاریجانی، بی تا، کاتب مشیخه: محمّد کریم ساوج بلاغی، هفدهم
رجب المرجب ۱۰۹۱، عناوین و نشانی های برخی برگها شنگرف و در برخی صفحات جای
عناوین سفید مانده است. رکابه نویسی دارد. در حاشیه تصحیح شده و نسخه بدل دارد. بیشتر
برگها دارای حاشیه، وقف در اول نسخه به تاریخ ۱۲۶۲ق با مهر مربع واقف به سجع «لا اله الا
الله الملك الحق المبين محمّد تقی» و تولیت آن با ملاً محمّد قاسم؛ وقفی آیت الله العظمی سید
شهاب الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹.
جلد: تیماج قهوه‌ای.
۲۴۶ برگ، ۲۲ سطر، ۱۹/۵ × ۲۵ سانتی متر

از: محمّد بن حسین موسوی بغدادی، شریف رضی (۳۵۹ - ۴۰۶ ق)

افزون بر ۳۵۰ نسخه خطی از نهج البلاغه در کتابخانه‌های ایران شناسایی شده که در این
میان، کهن ترین نسخه تاریخدار در کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی (شماره ۳۸۲۷
- فهرست: ج ۱۰، ص ۲۰۶) نگهداری می‌شود. این نسخه به خط حسین بن حسن بن حسین
المؤدب در ذی‌قعدة ۴۶۹ کتابت شده و نظر به نفاست و اهمیّت فوق‌العاده آن، اینجانب سالها
پیش به وسیله مرکز انتشارات کتابخانه بزرگ و جهانی آیت الله العظمی مرعشی نجفی، به
صورت چاپ عکسی منتشر نموده‌ام.

همچنین ۲۰ نسخه بسیار نفیس و کهن دیگر مربوط به سده پنجم تا قرن هفتم هجری
و ۶ نسخه از سده هشتم و نهم قمری و دهها نسخه ارزنده دیگر از نهج البلاغه در کتابخانه
بزرگ و جهانی آیت الله العظمی مرعشی نجفی موجود است که بیشتر آنها را در کتابی مستقل
معرفی و منتشر نموده‌ام.

فنخا: ج ۳۳، ص ۹۳۶ - ۹۶۴.

آغاز: «بسمله. [أما بعد] حمد الله الذي جعل الحمد ثمنا لنعمائه و معاذنا من بلائه و وسيلنا إلى جنانه و سبباً لزيادة إحسانه و...».

انجام: «قال (ع) إذا احتشم المؤمن فقد فارقه و قد يغلق عنه باب المغفرة».

نسخ زیبا؛ ۷۶ برگ آغازین معرب، عبدالعلی بن محمد صالح مراغی، ۲۴ ذیحجه الحرام ۱۲۶۱، عناوین و نشانی‌ها شنگرف و از برگ ۷۶ جای عناوین سفید مانده است. رکابه نویسی دارد. در حاشیه برگهای آغازین تصحیحاتی ملاحظه می‌شود، برگهای آغازین نسخه بدل دارد. در هوامش نسخه تا برگ ۷۶ حواشی به نقل از شرح ابن ابی‌الحدید و ابن میثم آمده است، در برگ دوم یادداشت تملک حسن مصطفوی تبریزی بن محمد رحیم اهری به تاریخ ذیقعدة الحرام ۱۳۲۵ با مهر بیضوی «حسن محمدزاده» به چشم می‌خورد. در برگ سوم یادداشتی مربوط به اصحاب کیمیا از حضرت علی (ع) و یادداشت دیگر مربوط به خواص «بنصرک الله نصر عزیزاً» و سه یادداشت مربوط به دستورالعملی برای حل مشکل و فتوحات مشاهده می‌گردد. پشت برگ سوم اشعاری از دیک‌الجن آمده و در برگ چهارم اشعاری از خواجه نصیرالدین طوسی در فضائل امیرالمؤمنین علی (ع) و تاریخ ولادت و وفات خواجه نصیر طوسی مشهود است، دستورالعملی برای قضاء حاجت، اشعاری از محقق در منقبت حضرت علی (ع) و یادداشت دیگر از محمد ابراهیم مرمری به تاریخ شعبان المعظم ۱۲۸۷ دیده می‌شود. در آغاز و انجام نسخه مهر مربع کاتب «عبدہ الراجی عبدالعلی» درج شده، وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹.

جلد: تیماج مشکلی فرسوده، مجدول گرهی، ضریبی.

۱۹۷ برگ، ۱۸ سطر، ۲۰ × ۳۳/۵ سانتی‌متر

مجموعه‌ها

۵۶

م/۱۳/۳/۳

مجموعه

(فقه - عربی)

۱. ریاض المسائل فی تحقیق الأحكام بالدلائل

از: سید علی بن محمد طباطبایی (۱۱۳۱ - ۱۲۳۱ق)

وضعیت نسخه: ناقص (از آغاز افتادگی دارد؛ بخشی از کتاب الطهارة الماء الجاری تا پایان کتاب الاعتکاف).

آغاز نسخه: «و لعلّه العموم النبوی و ضعفه بعد ضعف السند و عدم الجابر فی المقام

ظاهر فتامل و لکنه احوط و هل التغير التقديرى كاف ام لا ...».

انجام نسخه: «ثم دعواه إطلاق كلام الأصحاب بالإضافة إلى المحرّمات منظور فيه أيضاً فان من جملتهم جدّه منه و هو قد خالف فيه فقيدها بالإعتكاف الواجب و صرح فى غيره بعدم التحريم قال و ان فسد فى بعضها».

۲. مسالك الأفهام إلى تنقيح شرايع الإسلام (فقه - عربى)

از: شهيد ثانی زین الدین بن علی بن احمد الشامی العاملى (۹۱۱ - ۹۶۵ق)
 وضعيت نسخه: ناقص (كتاب القضاء، از آغاز تا الثالث فى كيفية القسمة و كتاب الفرائض).

آغاز نسخه: «كتاب القضاء للقضاء لغة يطلق على احكام الشىء و امضائه و منه و قضيتها إلى بنى إسرائيل و على الإتمام و منه ...».

انجام نسخه: «و تضرب سهام الزوج و هى ثلثة فى احد و عشرين تبلغ ثلثة و ستين تقسمها على اثنى عشر يخرج خمسة و ربع يقسمها على اثنين يخرج اثناه و نصف ...».

نسخ، كتاب اول بى ك، ۱۲۲۶ق؛ كتاب دوم بى ك، بى تا، عناوين و نشانی ها شنكرف، ركابه نویسی دارد. در حاشیه برخی برگها تصحیحاتی به چشم می خورد، برخی برگها نسخه بدل دارد و برخی صفحات شامل حواشی بر متن به نسخه ملحق گردیده، مجدول به لاجورد و شنكرف، در برگ ۱۹۸ تملك نامعلوم در دارالسلطنه اصفهان به تاریخ ۱۱۹۱ق با مهر مرّيع ناخوانا، در برگ ۲۲۹ مهر بیضوى «فخرالدین علیخان موسوى» و یادداشتی مربوط به چگونگی استخاره گرفتن و به عاریه گرفتن این نسخه توسط عبدالجلیل الهمدانی با مهر مرّيع «عبدالجلیل - ۱۱۷۳» و خریداری این مجدول توسط عیسی بن محمد جعفر از شیخ علیرضا به تاریخ ۱۳۳۶ق و یادداشتی با مهر مرّيع «المذنب زین العابدین» آمده است، بیشتر برگها وصالی شده و صفحه ۲۷۸ نونویس است، وقفی آیت الله العظمی سید شهاب الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرّم الحرام ۱۳۷۹.
 جلد: تیماج زرشکی، مجدول گرهی، ضربی، جلد موربانه خوردگی دارد.
 مجموع ۲۷۸ برگ (كتاب اول از برگ ۱ تا ۱۹۶، كتاب دوم از برگ ۱۹۸ تا ۲۷۸)، سطر مختلف، ۱۹/۵ × ۳۰ سانتی متر

نسخه کامل است.

آغاز: «الحمد لله الذي وفقنا لتمهيد قواعد الأحكام الشرعية و تشييد أركانها بتوطئة القوانين العربية...».

انجام: «تخفيف معنى قوله ليس كمثله شيء و معنى الكاف في كك».

۲. شرح الوافية في الأصول = حاشية وافية الأصول (اصول فقه - عربی)

از: محمّد مهدی بن سیّد مرتضی طباطبایی بروجردی، سیّد بحر العلوم (۱۱۵۵ - ۱۲۱۲ق) حاشیه ای است بر کتاب «الوافیه فی الأصول» اثر عبدالله بن محمّد تونی (وفات ۱۰۷۱ق)، تألیف این حاشیه به سال ۱۱۸۶ق در نجف اشرف به انجام رسیده است و تاکنون نزدیک به ۱۵۰ نسخه خطی از آن در کتابخانه‌های عمومی و خصوصی ایران شناسایی و فهرست شده‌اند و چند نسخه ارزشمند از آن در کتابخانه ما نگهداری می‌شود.

الذریعه: ج ۲۵، ص ۱۴ و ج ۶، ص ۲۳۰؛ فنخا: ج ۱۲، ص ۵۱۲ - ۵۲۰.

آغاز: «الحمد لله رب العالمين و الصلوة على محمّد و آله الطاهرين و الله المستعان قوله اللفظ ان استعمل في ما وضع له فحقيقة، جعل اللفظ المتناول للمفرد و المركب».

انجام: «انا نعلم بالضرورة ان قصد القائل زيد اسد ادعا ان زيدا فرد من أفراد الاسد مبالغة في دعوى الشجاعة كما في قوله رأيت اسدا و اى الفرق بينهما».

۳. معارج الأصول = معارج الوصول إلى علم الأصول (اصول فقه - عربی)

از: محقق حلی، ابوالقاسم نجم‌الدین جعفر بن حسن (وفات ۶۷۲ق)

کتاب مختصر و مفیدی است در مباحث اصول فقه، شامل ده باب، همراه با مبادی الوصول و بار دیگر به صورت مستقل به چاپ رسیده، حواشی و شروحاتی بر آن نوشته‌اند و بیش از ۸۰ نسخه خطی از آن در کتابخانه‌های ایران فهرست شده و یکی از کهن‌ترین و نفیس‌ترین نسخه‌های تاریخدار آن در کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی به شماره ۱۲۶۴۰ نگهداری می‌شود. (فهرست: ج ۳۲، ص ۱۲۱).

فنخا: ج ۳۰، ص ۱۵۶ - ۱۶۲؛ الذریعه: ج ۲۱، ص ۱۸۰ و ج ۲۴، ص ۴۲۶.

آغاز: «الحمد لله على سابع نعمه و سابع عطيته كما اشكره على جليل هيبته و جميل هدايته حمد معترف بكمال قدرته...».

انجام: «و مع وجود النص لا إعتبار بغيره قطع هذا النهج يكون إحتجاجاً على ما يرد عليك من هذا الباب».

٤. مفاتيح الاصول (اصول فقه - عربى)

از: سيّد محمّد بن على طباطبائى حائرى، سيّد مجاهد (١١٨٠ - ١٢٤٢ق) وضعيت نسخه: ناقص (در دو بخش؛ بخش اول: از ابتدای باب الافعال و التاسى تا بخشى از ادله احكام (بخشى از القول فى الأدلة العقلية و الأصول الشرعية)؛ بخش دوم: از آغاز القول فى بيان عدم حجية ظن تا بخشى از القول فى بيان دليل الانسداد على حجية خبر واحد).

آغاز نسخه: «الافعال و التاسى قال الله تعالى و لكم فى رسول الله اسوة حسنة».

انجام نسخه: «فاذن لا يبق وجه يقتضى اصالة حجية كل ظنّ و قد يقف مفهوم الآية الشريفة و منطوقها لا يقتضيان حجية خبر فى الأحكام الشرعية».

٥. الوافى فى شرح الوافية فى الأصول (اصول فقه - عربى)

از: سيّد محسن بن حسن الحسينى الأعرجى (١١٣٠ - ١٢٢٧ق) فنخا: ج ٣٤، ص ١٨٢؛ الذريعة: ج ٢٥، ص ١٤. از پایان افتادگی دارد.

آغاز نسخه: «الحمد لله الواهب المئان متبع الإحسان بالإحسان الذى خلق الإنسان و علمه البيان...».

٦. عوائد الأيام فى بيان قواعد الأحكام (فقه - عربى)

از: احمد بن محمّد مهدى نراقى (١١٨٥ - ١٢٤٥ق) وضعيت نسخه: ناقص (عائده ٤١ و ٤٥). آغاز نسخه: «قد بينا فى كتبنا الأصولية كالمناهج و أساس الأحكام و شرح تجريد الأصول و مفتاح الأحكام فساد ما يظهر بين الطلبة فى زماننا».

انجام نسخه: «و منها ما لم يكن مضمون الصدق و لا موافق و منجبر المثل أحد الأمور المذكورة فيبقى الباقي و هو المطلوب».

۷. [حاشية على رسالة في اصول الفقه]

(اصول فقه - عربى)

از: ؟

حاشیه ای است با عناوین (قوله - اقول) بر رساله ای در اصول فقه که به دلیل افتادگی نسخه نام رساله و مؤلف به دست نیامد.

آغاز نسخه: «... قوله حتى لم يقتصر بعضهم على ظن المجتهد اه...».

انجام نسخه: «اقول قد ظهر مما مرّ عدم جواز التمسك تلك الأخبار فيحتاج في إثبات الأصل إلى اقامه دليل اخر يدلّ عليه و بعد عدم وجوده لا يثبت القاعدة».

۸. جواز الأمر مع العلم بانتقاء الشرط

(اصول فقه - عربى)

از: محمّد بن حسينعلى آملی، شريف العلماء (وفات ۱۲۴۵ق)

نسخه كامل است.

آغاز: «اختلف الأصوليون في جواز الأمر مع العلم بانتقاء الشرط و عدمه...».

انجام: «... من لزوم الفحص في بعض الصور أو مطلقاً إذ لا دليل على صحة العمل بالأصل مطلقاً».

۹. [أصالة الطهارة = فائدة من الفوائد الأصولية]

(اصول فقه - عربى)

از: سيّد محمّد مهدي بن مرتضى طباطبائي، بحر العلوم (۱۱۵۵ - ۱۲۱۲ق)

فنخا: ج ۲۴، ص ۳۴۵.

آغاز: «الأصل طهارة الأشياء و هو من المسلمات عند المجتهدين و الأخباريين...».

۱۰. [فائدة من الفوائد الأصولية]

(اصول فقه - عربى)

از: سيّد محمّد مهدي بن مرتضى طباطبائي، بحر العلوم (۱۱۵۵ - ۱۲۱۲ق)

وضعيت نسخه: ناقص (از پایان افتادگی دارد).

آغاز نسخه: «في المشترك قد اختلفوا في تعريفه...».

انجام نسخه: «الألفاظ المشتركة بين الجزئيات كزيد و عمر و بين...».

رساله‌های اول و دوم: به خط نسخ و بقیه نستعلیق تحریری، رساله‌های اول و سوم: علی النقی بن سید فتاح موسوی زنجانی و بقیه بی‌کا، رساله اول: تمهید القواعد در دهه دوم ربیع الثانی ۱۲۳۷؛ کشف الفوائد دهه دوم جمادی الثانی ۱۲۳۹؛ رساله دوم: رجب المرجب ۱۲۴۰؛ رساله سوم: شب سه‌شنبه هفتم ذیقعدة الحرام ۱۲۳۹؛ رساله‌های ششم و هفتم: یک‌شنبه دهه آخر رجب المرجب ۱۲۴۰ و بقیه بی‌تا، رساله سوم: مدرسه مبارکته دارالسلطنه اصفهان و بقیه بی‌جا، رساله اول: عناوین و نشانی‌ها شنگرف و زرد؛ رساله‌های چهار و پنج: عناوین و نشانی برخی صفحات شنگرف و بقیه عناوین و نشانی‌ها شنگرف، تمامی صفحات رکابه‌نویسی دارد. رساله هفتم: در برخی صفحات دارای حواشی، در رساله نخست مهر بیضوی «... الموسوی» آمده. وقفی آیت‌الله العظمی سید شهاب‌الدین حسینی مرعشی نجفی به تاریخ محرم الحرام ۱۳۷۹. جلد: تیماج قرمز، مجداول گرهی، ترنج و سرترنج با نقش گل و گیاه، ضربی. مجموع ۳۱۴ برگ (رساله اول: از برگ ۱ تا ۸۴، رساله دوم: از برگ ۸۷ تا ۱۳۲، رساله سوم: از برگ ۱۳۵ تا ۱۵۱، رساله چهارم: از برگ ۱۵۲ تا ۲۱۶، رساله پنجم: از برگ ۲۱۸ تا ۲۳۱، رساله ششم: از برگ ۲۳۴ تا ۲۶۷، رساله هفتم: از برگ ۲۶۹ تا ۳۰۲، رساله هشتم: از برگ ۳۰۵ تا ۳۱۰، رساله نهم: از برگ ۳۱۰ تا ۳۱۴)، سطور مختلف، ۲۱ × ۱۵ سانتی‌متر
